

CASA DE EDUCAȚIE NAȚIONALĂ DIN CAZACI

Maria Năstase

Constantin Năstase

Înființată în iunie 1921, în urma ordinului Ministerului de război și al Ministerului Instrucțiunii Publice și al Cultelor nr. 233 din 17 mai 1920, prin care se dispunea organizarea în fiecare comună a unei Case de Educație Națională, aceea din Cazaci este unul din primele așezăminte de cultură din județul Dâmbovița¹.

Într-un proces-verbal încheiat cu prilejul întrunirii unor membri într-o primă ședință de consituire, la 8 mai 1921, se nota: „Filiala Casei de Educație Națională, cu începere de astăzi se consideră înființată în această comună și își va începe imediat activitatea în conformitate cu ordinele și instrucțiunile primite”². Aceste „instrucțiuni” — de fapt un proiect de statut al Casei de Educație Națională — prevedeau, printre altele, „să coordoneze metodele și mijloacele educației locale, să se îngrijească de educația fizică a populației prin conferințe, cinematografe, afișe, serbări și ședințe educative, să se îngrijească de educația corală a tineretului, popularizarea cântecelor naționale, să se îngrijească de refacerea industriei casnice, să supravegheze și să înfrâneze specula și luxul”³.

Membrii Casei de Educație Națională erau considerați fondatori activi, donatori și onorifici. Ei erau constituiți într-un comitet de acțiune cu atribuții de supraveghere a executării programului Casei și în subcomitete pentru acțiuni speciale. Comitetul de acțiune avea opt membri: președinte de onoare, președinte activ, secretar

1 Arhivele Statului, Filiala Dâmbovița, fond Prefectura jud. Dâmbovița, dos. 42/1921 (Casa de Educație Națională din Cazaci), f. 3.

2 Idem. f. 7.

3 Idem. f. 9.

general, casier-contabil și patru membri consilieri. Taxa de înscriere era de 2 lei, iar cotizația lunară de 1 leu.

Pe data de 9 iunie membrii fondatori se întrunesc în localul primăriei. Ședința inaugurală este prezidată de cel mai în vârstă dintre cei prezenți. Cu ocazia acestei ședințe inaugurale a fost dezbătut și aprobat proiectul de statut după care s-a trecut la alegerea comitetului de acțiune. Au fost aleși: președintele, secretarul general, casierul, contabilul și membrii delegați ai subcomitetelor din satele Movila, Nucet, Cazaci, Brăteștii de Jos și Brăteștii de Sus.

La început Casa de Educație Națională din Cazaci a avut un program sporadic, atât din lipsa unui local propriu, unde să se desfășoare activitățile propuse; cât și datorită lipsei de sprijin din partea autorităților comunei.

Primul program de activitate al Casei de Educație Națională din Cazaci este dezbătut în ședința din 14 iunie 1921. Printre altele, se preconizează: „... în fiecare duminică și în alte sărbători se vor ține la școli conferințe. Acest lucru se va face până ce Casa se va popula cu mai mulți membri, apoi vor începe seria serbărilor cu premii pentru distinși. Prima serbare va fi inaugurarea Casei (...) pentru care am luat măsuri a se organiza concursuri, piese de teatru, sporturi de alergări și lupte românești”⁴.

Conferințele cu scop educativ și cultural s-au ținut lunar, atât la școală, în casele unor locuitori ai comunei, cât și — după cum spune președintele în darea de seamă pe anul 1930 — pe la colțuri de stradă.

Cu toate lipsurile întâmpinate, Casa de Educație Națională a cunoscut în perioada 1921—1929 o intensă activitate. Conferințele încep să se țină regulat în fiecare săptămână, sunt organizate șezători literare, expoziții cu lucru de mână, cu decernare de premii, concursuri de costume și obiecte populare. Tinerii din comună și

4 Idem. f. 13

elevii Școlii de agricultură și meserii din Nucet au dat spectacole cu piese de teatru, coruri, recitaluri, monologuri, etc. Din 1924, Casa organizează spectacole cinematografice, secțiunea cinematografică a Fundației culturale naționale punându-le la dispoziție „filme cu caracter cultural, educativ, moral și național, precum și opere complete reprezentând drame renumite, comedii și vederi aproape din toată lumea”⁵.

Casa de Educație Națională din Cazaci și-a format și o bibliotecă proprie, la început dintr-un fond de 30 de volume donate de președintele ei, ajungând în 1927 la peste 100 de volume, pentru ca în 1930 să mai ceară Prefecturii județului Dâmbovița donarea cărților din bibliotecile regiunilor agricole Titu și Bogați, biblioteci care se desființau⁶.

Printre preocupările membrilor Casei de Educație Națională din Cazaci se înscrie și aceea a construirii unui local propriu. Construirea va fi începută în anul 1924 cu un fond inițial de 130.000 de lei (până la ridicarea definitivă clădirea va costa 290.000 de lei) restul sumei fiind acordat de președinte.

Clădirea — nucleul actualei școli din satul Căzaci — era compusă din antreu, cameră pentru bibliotecă, cameră pentru muzeu și o sală mare de 8/12 m pentru conferințe, teatru, cinematograf, serbări, șezători etc. În 1924 ea este aproape terminată, trebuind văruiată, vopsită tâmplăria, montate geamurile și procurat mobilierul. Intenția membrilor Casei de Educație Națională era de a picta sala mare cu diferite scene patriotice din război, a înființa un mic muzeu în care să fie expuse diferite obiecte istorice și de artă populară, și de a confecționa două plăci de marmură comemorative, pe care să fie „șăpate cu litere de aur numele eroilor căzuți pe câmpurile de luptă în războiul pentru independență și în războiul pentru în-

⁵ Idem. f. 26.

⁶ Idem. f. 211.

tregirea neamului”⁷. Din acestea, ultimul proiect va fi realizat în 1930, cu sprijinul societății „Cultelor eroilor”, plăcile comemorative fiind fixate la început în antreul Casei.

Clădirea nu va putea fi inaugurată decât în 1930; în ciuda numeroaselor adrese trimise de Casa de Educație Națională către Pretura plășii Titu, Prefectura Județului Dâmbovița și Ministerul de Interne, pentru a se face recepția localului, autoritățile tergiversează rezolvarea doleanței sătenilor din Cazaci. Acest lucru nu i-a împiedicat, însă, să organizeze manifestări cultural-educative chiar în propria clădire. Conferințele, șezătorile, spectacolele de teatru, filmele, balurile, expozițiile de artă populară, concursurile, toate aceste acțiuni sunt organizate cu regularitate în localuri ale Casei de Educație Națională. Despre fructuoasa activitate a acestei instituții culturale din Cazaci ziarul „Cuvântul liber” scria la 17 aprilie 1927: „Ea dezvoltă o activitate ce merită toată lauda. O frumoasă șezătoare cultural-artistică a fost organizată joi în localul propriu al Casei. A asistat foarte multă lume din sat, precum și o delegație a Casei Naționale din Târgoviște, s-au adresat cuvinte vibrante sătenilor despre nevoia ridicării neamului pe tărâmul cultural, felicitând locuitorii comunei Cazaci care, prin mijloacele lor, au reușit să ridice o clădire frumoasă, Casa lor proprie. Elevii școlii (de agricultură și meserii), sub conducerea dirigintelui, au jucat o piesă și au recitat versuri, etc. Șezătorea s-a încheiat cu o horă frumoasă, în care s-a prins toată asistența”⁸.

O altă latură a activității Casei de Educație Națională din Cazaci este și educația pentru muncă a cetățenilor comunei. În programul de activitate pe anul 1930 sunt prevăzute organizarea de „concursuri cu distribuire de premii pentru îngrijirea vitelor, agricultură sistematică și lucruri de gospodărie casnică, în care scop se va amenaja

7 Idem. f. 59.

8 Idem. f. 206.

și ține o expoziție“ și „tipărirea unor broșuri cu sfaturi educative și morale pentru săteni și sătence“. De fapt, această preocupare pentru revigorarea industriei casnice există din 1924 când, într-un raport al Casei se menționa faptul că: „gospodinele se ocupă cu sericicultura, chiar noi le-am procurat sămânța de la Stațiunea sericicolă de la Băneasa, am luat inițiativa organizării de expoziții cu lucruri manuale și chiar am hotărât decernarea de premii“⁹.

La loc de frunte în activitatea cultural-educativă a Casei de Educație Națională din Cazaci se înscrie și efortul depus pentru tipărirea unei gazete proprii. În acest scop, pentru că nu aveau posibilități materiale și financiare, au cerut sprijinul Casei de Educație Națională din Târgoviște (Casă înființată la 25 martie 1927, care își desfășura activitatea în localul Școlii primare nr. 3). Din păcate, inițiativa rămâne nerealizată, secretariatul Casei din Târgoviște considerând aceasta „un lucru foarte greu, chiar dacă ar fi foarte frumos“¹⁰.

Anul 1930 va fi foarte greu pentru desfășurarea activităților culturale la Casa de Educație Națională din Cazaci. Chiar dacă și până în acest an autoritățile comunei manifestau dezinteres pentru activitatea acestei instituții, nu acordau subvențiile necesare sau nici măcar aprobări pentru organizarea anumitor manifestări, în 1930 autoritățile comunei pătrund cu forța în sala de conferințe în timpul unei manifestări, bruscându-i pe participanți¹¹. Același lucru se întâmpla și în ziua de 3 februarie 1930, când preotul plășii Nucet, președintele comisiei interimare Cazaci și notarul au pătruns în clădirea Casei de Educație Națională, forțând ușile¹². Toate acestea însă, nu i-au împiedicat pe membrii Casei din Cazaci să organizeze în continuare conferințe, șezători, serbări culturale și educative

9 Idem. f. 37.

10 Idem. f. 135.

11 Idem. f. 152.

12 Idem. f. 152.

concursuri, spectacole de teatru, muzică corală, etc. Un lucru demn de remarcat este faptul că majoritatea fondurilor obținute din organizarea acestor manifestări erau folosite pentru finanțarea activității Casei și pentru ajutorarea copiilor orfani și săraci, restul fiind afectat fondului centralei „Caselor Naționale”¹³

Prin toate activitățile organizate, Casa de Educație Națională din Cazaci a contribuit la educația culturală și morală a cetățenilor comunei, la petrecerea în mod plăcut și util a timpului liber.

LA MAISON D'ÉDUCATION NATIONALE DE CAZACI

RÉSUMÉ

Les auteurs s'occupent des premiers intitutions de culture du département Dâmbovitza. La maison d'éducation nationale de la commune Cazaci, a été une puissante impulsion morale et éducative pour la jeunesse du village.

¹³ Idem. f. 60.